

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОГО НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО КОЛЕКТИВУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Результативність навчання, морально-психологічний стан студентів навчальної групи великою мірою залежить від створених комфортних умов для кожного студента, та сформованого дружнього колективу. А від ступеня згуртованості студентів у групі залежить і ступінь засвоєння навчального матеріалу та ефективність роботи викладача з групою і формування особистості студентів. У справі створення дружнього колективу провідна роль, звичайно, належить куратору.

Головним завданням виховної роботи є допомога студентам повірити у власні сили, подивитись на себе з іншого боку, сформувати активну та позитивну життєву позицію, яка надасть впевненості у доброзичливому ставленні до інших людей, зокрема молоді; зацікавити їх в успішному оволодінні тим або іншим видом діяльності; відчутти власну значущість що характеризує позитивне ставлення студента до самого себе і об'єктивність його самооцінки, яка є основою подальшого розвитку індивідуальності студентів.

В умовах сучасної вищої школи навчання, виховання, розвиток і формування особистості здійснюється у студентській групі. Ось чому в нашій педагогіці багато уваги приділялося і приділяється розробці теорії і методики формування колективу. Особливо великий внесок у вирішення цієї проблеми зробили такі відомі педагоги: В. О. Білоусова, М. Й. Варій, А. С. Макаренко, Л. Д. Столяренко, В. О. Сухомлинський, С. Т. Шацький та ін.

Педагогічна теорія формування колективу створювалася зусиллями багатьох педагогів і психологів. Найбільший внесок у розробку проблеми колективу зробив видатний педагог А. С. Макаренко. Він переосмислив класичну освіту, брав активну участь в пошуку нових рішень, розробивши і визначивши ряд нових проблем виховання. А. С. Макаренко як педагог-практик займався питаннями методології, теорії та організації виховання. Вчення А. С. Макаренка містять технологію поетапного формування колективу. Він сформулював закон життя колективу: рух – форма його життя, зупинка – форма його смерті. Виділив принципи розвитку колективу: гласність, залежність, відповідальність, паралельна дія.

Ним сформульовані наступні ознаки результативного колективу:

- постійна бадьорість готовність до організованих дій;
- дружнє єднання членів колективу;
- тверда ідея захищеності кожної особистості: «У колективі повинен бути міцним закон – ніхто не тільки не має права, але не має і можливості безкарно знущатися, куражитися або чинити насильство над слабшим членом колективу»;
- активність, яка виражається в тому, що член колективу протягом дня розумно зайнятий корисною справою, діяльністю;
- уміння учня бути стриманим в поведінці, слові [2, с. 340].

Розпочинаючи співпрацю із навчальною групою, перш ніж діяти, необхідно зрозуміти позицію студента, доцільно йому довіряти, вважати студента особистістю з власною гідністю, виявляти дружнє ставлення, але аж ніяк не ворожнечу. За основу ефективних взаємостосунків необхідно взяти елементи співпраці й співтворчості. Як зазначає А. М. Бойко, «при переході до співпраці і співтворчості за основу беремо загальнолюдські та національні ідеали, усвідомлення дисципліни і порядку як засобу організації високого рівня взаємодії, єдності, вільного саморозвитку особистості і цілеспрямованого педагогічного керівництва» [1, с. 73]. Для успішного переходу до

високого і найвищого рівня відносин необхідне, крім високого професіоналізму вчителя, виховання в студентів готовності до співробітництва з викладачем, відповідальності за результати навчання та виховання. У основу співробітництва покладено, по-перше, підхід до особистості як соціально відповідальної, активної, самостійної, здатної до самовизначення та самовиховання і саморегуляції вчинків і дій, з установкою на розумний моральний вибір, особистості гнучкої й динамічної в своєму становленні, з розвиненим почуттям і людської гідності, цілеспрямовано формуючої себе. По-друге, у взаємодії на рівні співробітництва викладач зорієнтований на особистість певного студента, його індивідуальні та психологічні особливості, інтереси і захоплення, можливості та здібності. По-третє, співробітництво вимагає творчості викладача і плюралізму в розв'язанні завдань навчання та виховання, створення єдиного педагогічного колективу та мікроклімату взаємодовіри, забезпечення відкритості педагогічного процесу» [1, с. 77].

Для вирішення проблем згуртованості групи, куратор повинен постійно підвищувати свою педагогічну майстерність: вивчати досвід (за допомогою Internet-форумів), літературу; використовувати сучасні інформаційні технології, спілкуватись з колегами, студентами; а проведена робота щодо формування згуртованості колективу дуже важлива для подальшого результату, а саме виховання людини, яка буде конкурентоспроможною на ринку праці, зможе використати свій потенціал.

Виходячи з вищевикладеного, зазначаємо, що колектив відіграє головну роль у формуванні особистості дорослої людини. У ньому виховуються потреби, розкривається потенціал, формуються здібності, відбувається всебічний розвиток особистості і підготовка студентів до суспільного життя в закладі освіти.

Виховний вплив колективу на особистість реалізується через різноманітні напрямки роботи. Насамперед, здійснюється в процесі колективної діяльності студентів. Успіхи та невдачі кожної особистості, їх причини можна відстежити у спільній діяльності. Досягнення окремих студентів стають прикладом для наслідування іншими.

Доцільно організувати тимчасові об'єднання студентів з переведенням до них вихованців, у яких не склалися стосунки в первинному колективі, змінювати характер та види діяльності колективу з метою залучення їх до нових стосунків.

У процесі різних видів діяльності в студентському колективі встановлюються міжособистісні зв'язки і взаємини.

Справжній згуртований колектив не виникає відразу, а формується поступово, проходячи ряд етапів. “Колектив, – підкреслює А. Макаренко, – захищає кожну особистість і забезпечує для неї найсприятливіші умови розвитку” [3, с. 403]. А. Макаренко говорить, що захищаючи кожного вихованця свого колективу, що цим у нього виховується воля, загартованість, гордість, що він живе і вчиться у такому закладі освіти, в такому колективі.

Для високорозвиненого колективу характерна наявність згуртованості, єдності, близькості поглядів, оцінок і позицій членів групи по відношенню до інших студентів. Результатом є позитивний психологічний клімат, доброзичливий фон взаємостосунків, співпереживання, співчуття один до одного, висока результативність в навчанні, взаємодопомога, вміння вирішувати самостійно і толерантно проблемні питання групи, висока рейтингова оцінка групи.

Ефективним засобом формування студентського колективу є позакласна робота. Важлива роль у вихованні студентів, розширенні й поглибленні їхніх знань, розвиткові творчих здібностей належить спеціально організованій виховній роботі у позанавчальний час. Її зміст визначається загальним змістом виховання студентської молоді, який передбачає розумове, моральне, трудове, естетичне і фізичне виховання.

Отже, досвід роботи по формуванню згуртованого студентського колективу у закладі вищої освіти підтверджує важливість знань теорії колективної діяльності.

Необхідно не тільки надати студентам теоретичні знання та прищепити професійні навички, а також і бажання пізнання світу. Доцільно вчити їх мислити, пробуджувати в них здібності, розвивати свідоме, творче ставлення до роботи, яке в майбутньому стане основою їх професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Бойко А. М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації. Київ, 1996. С. 77–78.
2. Кудояр А. М. Психологічні погляди А. С. Макаренка. Особистість. Діяльність. Соціальні об'єднання. Колектив. Суми, 2005. 340 с.
3. Макаренко А. С. Из истории коммуны имени Ф. Э. Дзержинского. *Сочинения в 7-ми т.* Москва, 1956. Т. II. С. 395–416.

Тетяна ФАЗАН

ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ НА ЗАСАДАХ ХРИСТІЯНСТВА

Сучасні вітчизняні учені В. Слободчиков і Є. Ісаєв констатують той факт, що «у філософсько-педагогічній літературі духовний початок людини пов'язують з громадським та творчим характером його життєдіяльності, з входженням людини у світ культури» [4]. При цьому духовні пошуки людини фіксуються в продуктах його виховної та художньо-естетичної діяльності. Таким чином, часто в «педагогіці духовна людина – розуміється, насамперед, як культурна людина» [5]. Духовність трактується також як якість особистості, яке може бути реалізоване в плані ставлення особистості до інших людей: альтруїзм, безкорисливість і самозречення. І. Подберезкин розуміє духовність як «переважання вищих духовних моральних інтересів над матеріальними, наявність високих громадянських, етичних, естетичних ідеалів» [4]. Моральні ознаки включені у всі прояви духовності, так як моральність є регулятором людських відносин.

Ми дотримуємося другої точки зору на поняття духовності, і базується на розумінні духовності як прояви Духа в людині. За християнським світоглядом, створена за образом і по Подобою Божою людина неспростовно пов'язана зі своїм Творцем, хоча, володіючи свободою волі, може від Нього відмовитися. Беручи волю Творця про себе, людина приймає і дані йому заповіді, що і визначає духовно-моральні цінності її буття [1].

Святитель Тихон Задонський писав, що «духовна людина - внутрішня людина. Народжується вона в момент хрещення від води і духу. Духа ніхто не може поневолити, зв'язати, полонити, і тому всі духовні – вільні». Подібним чином висловлюється єпископ Ігнатій Брянчанінов: «Людина називається духовною, якщо має в собі духу Божого» [3]. Таким чином, духовна людина в релігійному християнському розумінні, це не та, особистість, яка включена у світ культури, (хоча зрозуміло, що одне іншому не заважає), а той, хто народився духом і тоді став людиною духовною, володіє духовним розумом, духовно відкритими очима. Розкриття духовності в особистості відбувається в міру воцерковлення, очищення душі від пристрастей постом, смиренням, таїнством покаяння [2]. За словами, священника Бориса Нічипорова, якщо «духовному відповідають релігійні потреби і відповідна їм діяльність (скажімо, літургійна), то душевним потребам відповідає сфера виховання, мистецтва, захоплень і т.п. Тілесної ж відповідає сфера спорту, фізичної праці. Так духовна людина - це та, яка намагається з допомогою Божою не знищити, а підпорядкувати сферу душевну і тілесну духовним підставам своєї життєдіяльності» [3].